

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Säilä, T., Mäkelä, S., Nokelainen, K. & Keihäs, A-R. (2021) Miltä tuntuu, kun ei kunnolla näe, kuule tai liiku? Radiografia, 2021:3, s. 32 - 33.

Miltä tuntuu, kun ei kunnolla näe, kuule tai liiku?

Kuva Sakamoto

TAMKin röntgenhoitajan tutkinto-ohjelmaan on hankittu ikäpuku, jonka avulla nuori ja notkea opiskelija voi kokea olevansa huonosti liikkuva, huonosti kuuleva ja huonosti näkevä vanhus.

Vuonna 2019 Suomessa oli 1,2 miljoonaa 65 vuotta täyttänyttä kansalaista. Ikääntyneiden osuus väestöstä on kasvussa ja lisäksi hyvin vanhojen henkilöiden suhteellinen osuus kasvaa nopeimmin. Joka sadas suomalainen on 90-vuotias tai vanhempi ja vuosien 2019 ja 2100 välillä 80 vuotta täyttäneiden osuuden väestöstä ennustetaan kasvavan 2,5-kertaiseksi. Ikä sinällään ei tuo toimintakyvyn rajoitteita, mutta sairauksien myötä erilaiset psyykkiset, kognitiiviset, sosiaaliset tai fyysiset (esim. kyky liikkua ja liikuttaa itseään sekä nähdä ja kuulla) toimintakyvyn rajoitukset lisääntyvät.

Potilasnäkökulma avartuu ikäpuvun avulla

Miltä sitten tuntuu olla vanhus, jonka liikeradat ovat rajoittuneet tai joka ei kunnolla näe tai kuule? TAMKin röntgenhoitajan tutkinto-ohjelmaan on hankittu ikäpuku (kuva 1), jonka avulla nuori ja notkea röntgenhoitajaopiskelija voi kokea olevansa huonosti liikkuva, huonosti kuuleva ja huonosti näkevä vanhus. Opiskelijat voivat saada kokemuksen siitä, millaisia asiakkaita astuu (tai autetaan) tutkimushuoneen ovesta sisään. Ikäpukuun kuuluu lisäpainoja (lihasten heikkeneminen), liikkumista rajoittavia nauhoja (jäykkyys ja nivelten liikerajoitukset), korvatulpat (kuulon heikentyminen), "sil-

mäläsit" (näön heikkeneminen), polvien, kaulan ja kyynärpäiden "tuet" (nivelten liikerajoitukset) sekä hanskat (sorminäppäryyden menettäminen), kengät ja kävelykeppi.

Kun opiskelijat asettelevat ja ohjaavat toisiaan harjoittelutilanteessa, on realistisen potilastilanteen näyttelemisen ajoittain hankalaa. Ikäpuku on erinomainen keino simuloida opiskelijalle, miltä tuntuu, kun kunto on heikentynyt ja voimat vähissä. Se auttaa ajattelemaan asioita potilaan näkökulmasta ja ymmärtämään, miksi jokin itselle yksinkertaiselta tuntuva liike voi olla hankala.

Pukuun kuuluu haalari, joka valitettavasti pienen kokonsa puolesta rajaa sen käyttäjäkuntaa (L-koko, 160 cm pituiselle juuri sopiva). Kun opiskelija valmistellaan "vanhukseksi", hän pukeutuu haalariin (kuva 2). Lahkeiden ja hihojen taskuihin laitetaan lisäpainot tuomaan raskautta liikkumiseen ja kehon hallintaan haastetta. Polviin ja kyynärtaipeisiin asetetaan tarrakiinnitteiset kiristimet hankaloittamaan raajojen taivuttamista. Vyötäröltä nilkkoihin ja olkapäiltä etureisiin ylettyy remmit, joita kiristämällä voidaan vaikuttaa ryhtiin. Niskaan asetetaan kauluri, joka rajoittaa pään liikuttamista. Lisäksi opiskelija laittaa korviin korvatulpat ja silmille näköön vaikuttavat silmälasit.

Opiskelijat saavat näin ymmärrystä siitä, millaista on, kun jalka tai käsi ei nousekaan tai kun selän

ryhtiä ei saa ojennettua suoraksi. Puvun käyttäjän askel lyhenee ja kävely muuttuu töpöteleväksi, joten pukuun sisältyvälle kävelykepilille on tarvetta. Makuulle menemiseen tarvitaan avustaja. Korvatulpat heikentävät kuuloa, mikä tulee huomioida ohjauksessa voimakkaampana äänen käyttönä. Putkinäkölasit kaventavat näkökenttää, jonka vuoksi on tärkeää huomioida ohjattavan esteetön liikkuminen. Usein opiskelijat havaitsivat, että potilaan toiminnallisen ohjaamisen tarve tilanteessa kasvaa, eikä häntä voi jättää huomiotta missään tutkimusprosessin vaiheessa.

Kuvauspöydälle siirtyminen tuntui pelottavalta

Opiskelijan kokemus: ”Muistan edelleen elävästi hetken, jolloin puin ikäpuvun päälleni. Luokkalaiset repesivät nauruun minut nähdessään. Kaikessa hauskuudessaan puvun taakse kiteytyy kuitenkin tärkeä kokemus siitä, millaista on, kun liikkuminen on haasteellista ja raskasta ja kehon liikeradat puutteelliset. Itselle tutut ja normaaliksi koetut liikkeet muuttuivat vaivalloisiksi ja niihin tarvitsi apua toiselta. Avun tarvitseminen herätti myös tunteita oman kyvykkyyden ja voimavarojen rajallisuudesta. Kuvauspöydälle siirtyminen tuntui pelottavalta. Istumaan laskeutuminen oli huonoksi asetetun ryhdin takia vaivalloista ja jalkojen nostamiseen tarvitsin apua. Makuulla asennon korjaaminen toivotulla tavalla oli myös hyvin epämukavaa, sillä jalat eivät suoristuneet. Korvatulppien vuoksi oli vaikeaa kuulla tilanteesta saatuja ohjeita ja ymmärtää, mitä olikaan tapahtumassa. Koen, että tämän myötä minun on helpompi kohdata ja ohjata potilastyössä

Röntgenhoitajaopiskelijat Satu Mäkelä ja Krista Nokelainen harjoitustilanteessa

ihmisiä, joilla ikänsä tai terveydentilansa puolesta on haasteita liikkumisessa, kuulossa tai näössä.”

Puvun käyttäminen osana opetusta auttaa opiskelijoita saamaan kokemuksen haasteellisemmasta potilaasta. Puvun käyttöominaisuudet ovat monipuoliset erilaisten säätömahdollisuuksien ansiosta ja ne mahdollistavat erilaisten fyysisten rajoitteiden simulaatiota natiiviröntgentutkimusten lisäksi myös muissa modaliteetissa. Ikäpuku ja käyttö olisi sovellettavissa myös muihin sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelmiin ja heidän tarpeitaan vastaavaan simulaatioharjoitteluun. Pukua kannattaa kokeilla, jos sellainen mahdollisuus osuu kohdalle (kuva 3).

Lähdeluettelon saa toimituksesta: toimisto@sorf.fi

Radio grafia

Radiografia-lehti 43. vuosikerta

Suomen Röntgenhoitajaliitto

JULKAISIJA
Suomen Röntgenhoitajaliitto ry
ISSN 1455-688X

PÄÄTOIMITTAJA
Ulla Nikupaavo
ulla.nikup@gmail.com

TOIMITUSPÄÄLLIKÖ
Katariina Kortelainen
katariina.kortelainen@sorf.fi

TOIMITUSKUNTA
Mari Karinen
Merja Perankoski
Jukka Rantala
Tanja Schroderus-Salo

LIITON YHTEYSTIEDOT
Puh. 040 5660 004
toimisto@sorf.fi

ILMOITUSMYNTI
Katariina Kortelainen
Puh. 0400 231 791

TAITTO
Minna Asuja/ PPD Studio

PAINO
Painotalo Plus Digital Oy